

LUDETECA INTERGENERACIONAL

“ Jugant en els records”

1. INTRODUCCIÓ

Ja fa temps que els professionals de la geriatría hem canviat la visió que es tenia de les persones grans, actualment tots assegurem que la persona gran té, a més a més de una situació física, psíquica i de salut concretes i d'una situació econòmica i familiar, un entorn vivencial concret, una cultura determinada, té uns significats propis, que la fan única, individual i irrepètible, per tan cal oferir a la persona un servei que garanteixi una atenció global i integral.

Per que això sigui possible en els nostres Centres valorem la persona en totes les seves dimensions, bio-psico-social i dissenyem plans d'activitats individualitzats per poder atendre les necessitats concretes de cada individu.

Però, treballem per igual tots els aspectes d'aquests?, dins de l'equip se li dona la mateixa importància a la part física, a la psíquica i a la social? Com la treballem? Donem resposta a les necessitats reals de caire social dels nostres usuaris?

Com a educadora social crec que un P.A.I no es bo si no satisfà realment totes les necessitats i si no es té en compte l'aspecte social de la persona aquest no serveix més que per treballar de manera seccionada i no globalitzada; així doncs valorant la idea amb tot l'equip interdisciplinar vam decidir que calia fer una valoració de l'estat relacional i social dels nostres usuaris per poder dissenyar un programa d'activitats que donessin respostes reals.

Calia primer definir què és la socialització i perquè és una necessitat:

La sociabilitat és la capacitat i la necessitat humana de relació amb els semblants el pressupost dels quals i resultat és la societat. La sociabilitat és la característica més important de la naturalesa de l'home. Per mitjà de la sociabilitat es relaciona amb els altres i construeix la seva pròpia identitat.

Som conscients de que les característiques físiques i/o cognitives dels nostres usuaris moltes vegades limiten aquest procés, però nosaltres creiem que la persona a qui atenem, a part de problemes de salut, econòmics i/o de relació social, té capacitats.

“La persona gran pot aprendre a desaprendre, aprendre a acceptar les pèrdues per superar el dol, adaptant-se així a les noves realitats, per mantenir els fets referents a la seva experiència, els significats de la vida que dignifiquen la persona gran.”

M.Garcia,1.992

Per tant considerarem a les persones grans com agents actius del seu procés de desenvolupament i d'aprenentatge, capaços d'interactuar amb el seu entorn, sigui quin sigui el seu estat físic o psíquic, ja

que

La persona percep, sent pensa té motivacions, diu fa, actua te habilitat i actituds, destreses aptituds, capacitat, potencialitat, és a dir , té significats personals.

M.Garcia,1.992

Però en moltes ocasions ens trobem amb usuaris amb poques relacions, poc comunicatius i moltes vegades aïllats en si mateixos, víctimes en moltes ocasions de l' edadisme.

L'edadisme constitueix en alguns casos una marginació per edat de la qual també poden ser víctimes els joves, quan no se'ls ofereixen les oportunitats vitals per la seva menor edat i consegüent falta d'experiència. Ambdós extrems de la piràmide d'edats reflecteixen l'irracional d'una societat que discrimina als grups extrems per un factor edat poc definidor de la competència social. Les relacions intergeneracionals són la millor arma contra l'edadisme, ja que demostren que aquestes relacions poden ser fructíferes encara que hagi diferència d'edats si existeixen objectius comuns motivats.

Així doncs vàrem fer un diagnòstic de les necessitats reals dels nostres usuaris, valorant el seu estat relacional dins del propi centre i amb el grup d' iguals, dins de la unitat familiar i dins del context social, detectant en la majoria dels casos :

➤ **Necessitat de la persona gran com a membre d'un grup d'iguals (Centre de Dia):**

Una de les necessitats que defineix la realitat de l'usuari és la que es relaciona amb l'edat i el grau de dependència. No sempre les persones grans poden arribar a desenvolupar el seu rol "d'avi" amb les capacitats físiques i psíquiques intactes, no parlem necessàriament de trastorns de tipus cognitiu, doncs pel simple fet d'envellir la persona gran pot veure's afectada per un conjunt de modificacions psíquiques i físiques (enlentiment generalitzat) que alteren la seva capacitat per comunicar-se i relacionar-se. Per tant podem parlar de:

- *Necessitat de comunicació*
- *Necessitat de relacionar-se*

➤ **Necessitat de la persona gran com a membre d'una unitat familiar basada en les relacions intergeneracionals**

L'augment de la llibertat individual, el valor d'allò immediat, la democratització de la família que planteja a la dona l'incorporació al mercat laboral, son elements que plantegen necessitats d'adaptació i negociació entre els membres del sistema familiar. Això a generat una estructura social, econòmica,

cultural i de valors societats que ha desdibuixat les bases del poder i de la autoritat de la persona gran passant a ocupar un estatus inferior i de no reconeixement del seu rol i paper familiar generant una necessitat de reconeixement d'aquest rol familiar i d'una vinculació afectiva amb la resta de membres de la família.

La convivència intergeneracional fa necessari l'establiment de nous ponts comunicatius entre els seus membres. Així doncs, com a necessitat relacionades amb la base de la unitat familiar establirem:

Necessitat d'adaptació i negociació entre els membres del sistema familiar.

Necessitat de reconeixement del rol familiar

Necessitat de vinculació afectiva

Necessitat d'establir ponts comunicatius entre els membres del Sistema familiar.

➤ Necessitat de la persona gran com a membre d'un context social concret .

Per al col·lectiu de les persones grans, el seu distanciament progressiu de la producció ha desdibuixat les bases del seu poder i de la seva autoritat, i s'ha desenvolupat una concessió popular, àmpliament difosa, de creixent marginació de la població vella. La persona gran deixa de ser un medi de producció efectiu, ha complert la seva missió en l'ordre econòmic i social i transmet la imatge d'un futur indesitjable i rebutjar que no ens agrada contemplar. L'allargament de l'esperança de vida genera, al seu entorn, un col·lectiu cada vegada més ampli de persones grans fora de l'activitat laboral, amb capacitats i recursos actius.

Necessitat de reconeixement del seu poder social i de la seva autoritat.

Necessitat de potenciar les seves capacitats i actituds.

Necessitat de retrobar el seu rol de persona gran.

Des d'aquesta perspectiva, les persones grans no serien els beneficiaris directes de les relacions intergeneracionals, sinó que, al contrari, serien els qui desenvoluparien actitud generadores de valors envers les altres generacions, especialment envers la infància.

Necessitat de descobrir el poder social i l'autoritat de la persona gran

Necessitat de conèixer les capacitats i actituds de les persones grans.

Necessitats de reconèixer el rol de la persona gran, capaç de transmetre valors, actituds, coneixement i experiències.

Partint d'aquesta base la mostra finalitat es centrava en afavorir la competència social de la gent gran, que no només són capaços de generar canvis, sinó que també són capaços d'assumir-los i reorganitzar-los.

Sembla evident aleshores que les xarxes socials amb les quals conta una persona gran són el suport de la seva bona adaptació i, també, que les habilitats per a la resolució de situacions conflictives l'ajuden, sens dubte, a superar tals esdeveniments vitals.

Ens calia doncs, potenciar els aspectes positius com agents generadors de la competència en l'avi/a afavorint d'aquesta manera una conducta adaptativa. Incrementar els suports socials i físics de l'ambient o el que és el mateix, generar una xarxa de relacions socials.

Així doncs, la línia d'actuació s'ha de basar en un model metodològic on la intervenció es centri en les característiques individuals de l'avi, les relacions intergeneracionals entre persones (avis/nens) i el seu context immediat (família) i, al mateix temps, un model metodològic centrat en l'actuació sobre els propis contextos socials, la comunitat, l'ambient...

Treballant de manera intergeneracional, aconseguim potenciar totes aquelles habilitats socials i comunicatives que necessiten avis/es i nens/es per retrobar-se i poder així reprojectar el rol social de la persona gran en la societat actual i treballant des de la història de vida de cada individu garantim la individualitat, la implicació, el manteniment de la identitat personal i el reforç de l'autoestima.

A partir d'aquest procés va néixer:

LA LUDOTECA INTERGENERACIONAL "JUGANT EN ELS RECORDS"

La ludoteca intergeneracional es un espai on avis/es i nen/es poden compartir experiències enriquidores mitjançant el joc, l'explicacions de contes i les tertúlies. Les persones grans poden ensenyar als infants les joguines els jocs que van usar durant la seva infantesa i al mateix temps reforçar totes aquelles habilitats socials i comunicatives útils per relacionar-se de manera exitosa i, generar un canvi en la projecció del rol social que actualment tenen les persones grans en la nostra societat.

Un espai on els nens i nenes poden jugar en els records del avis i avies.

La ludoteca s'ha d'ubicar dins del propi Centre, aquest espai es fix i està creat pel grup de gent gran.

2. OBJECTIUS

1. Reconèixer i potenciar les pròpies habilitats socials i comunicatives.

1.1 Potenciar les habilitats comunicatives.

2.1 Potenciar les habilitats socials.

3.1 Mantenir les capacitats cognitives

2. Potenciar les relacions intergeneracionals i el paper conciliador de l'avi.

- 2.1 Millorar les relacions intergeneracionals.
 - 2.2 Crear ponts comunicatius entre els membres de la família.
 - 2.3 Millorar la vinculació afectiva entre els membres de la família.
 - 2.4 Afavorir la utilització d' eines de diàleg i comunicació davant situacions de conflicte.
3. Potenciar la figura de la persona gran dins del propi context social.
 - 3.1 Reconèixer el propi poder social.
 - 3.2 Potenciar les capacitats i actituds dels avis.
 - 3.4 Retrobar el rol de la persona gran.
 4. Millorar la visió del rol de les persones grans dins les relacions intergeneracionals.
 - 4.1 Descobrir el paper social de la persona gran dins del context social.
 - 4.2 Conèixer les capacitats i actituds de les persones grans.
 - 4.3 Reconèixer el rol de la persona gran com a transmissora de valors, coneixement i experiències.

3 METODOLOGIA

3.1 Descripció de les fases metodològiques

Fase 0 Disseny del projecte: Ludoteca intergeneracional “ jugant en els records”

Un cop detectades les necessitats dels nostres usuaris, i plantejada la idea de crear dins dels nostres centres un espai de relació entre avis/es i nens i nenes vam dissenyar el projecte: Ludoteca intergeneracional “ jugant en els records”.

L'equip que l'ha dissenyat està format per : La treballadora social i l'educadora social dels Centres i la tècnica en resolució de conflictes i la logopèdia (que formen part de l'equip interprofessional de manera externa).

L'equip que l'ha dut a terme està format per: La treballadora social, l'educadora social , la psicòleg i la fisioterapeuta, la tècnica en resolució de conflictes, la logopeda, el personal gerocultor, els integradors socials i les persones voluntàries .

Fase 1 Difusió i creació del grup de candidats

Difusió

Amb la fi de poder fer arribar la iniciativa al major nombre de persones vàrem contactar amb les famílies dels usuaris, les escoles de l' entorn, les entitats de caire social i de voluntariat així com premsa i T.V. locals.

Amb tot aquest procés vam aconseguir un grup de persones, nens i nenes, joves i grans interessats en participar-hi; ara calia fer una bona selecció.

Selecció del grup de persones grans que participaran en el projecte

Degut a les característiques ja esmentades, pròpies dels Usuaris dels Centres de Dia, calia fer una selecció de les persones que pugessin i/o vulguin participar-hi.

1er. Informació general de l' inici d' una nova activitat : Ludoteca intergeneracional "jugant en els records".

Forma part de la dinàmica general de funcionament dels Centres de Dia, de comunicar a tots els usuaris les noves activitats i/o projectes, això es fa en forma de reunió conjunta, en la que es va fer la proposta a tots els usuaris/es explicant-los que era allò d'una ludoteca intergeneracional , quina metodologia seguiríem i quin seria el paper de les persones que volguessin participar-hi.

2on. Entrevista personal amb les persones grans

Les persones grans interessades en participar-hi van tenir una entrevista amb l' educadora social i la treballadora social dels Centres de Dia, amb la fi de poder donar resposta a les moltes preguntes que aquestes tenien i animar-los a tots a participar sense por.

3er. Valoració tècnica de les persones;

Atenent dels resultats obtinguts amb diferents proves cognitives vàrem dividir els grup de candidats en :

- Persones que pel seu estat cognitiu poden participar de manera autònoma i poden servir liderar les activitats.
- Persones que degut al seu estat cognitiu, necessiten un suport per desenvolupar l' activitat.

Selecció del grup d' infants que participaran en el projecte

El criteri de selecció, va ser que estiguessin dins la franja d' edat (4-7 anys) donant preferència als nets i netes dels nostres usuaris i als fills dels treballadors dels Centres.

Selecció del grup de persones voluntàries

Aquest cop el criteri va ser que les persones voluntàries tinguessin experiència treballant amb persones grans i/o nen i nenes , fossin conscients de la importància del seu rol i de la continuïtat de la seva participació.

Selecció dels estudiants de pràctiques

Vam seleccionar estudiants d' integració social de diferents instituts de Barcelona, ja que creiem que la formació i el perfil d' aquest respon a les possibles necessitats que sorgissin durant el desenvolupament del projecte.

Fase 2 Formació del grup i presentació

Abans de desenvolupar el treball pràctic, calia que el grup d' adults es conegués, (ja que varen participar persones grans del barri i per tant no usuàries del servei) i cali també dotar-los d' uns coneixements previs necessaris per poder treballar les habilitats socials i comunicatives i d' aquesta manera poder resoldre no tan sols els conflictes dels altres sinó també els del propi grup.

Activitats específiques, grup de gent gran

- Activitat: Dinàmiques que afavorien el coneixement (a nivell d'emocions, sentiments, reaccions davant situacions específiques,...) entre el grup d'iguals, activitats pràctiques que van posar de manifest els continguts a transmetre (pel·lícules, vídeos d'altres experiències,...), tertúlies que els van permetre detectar i reflexionar sobre els valors a transmetre als infants.
- Objectiu terminal :
 - Dotar a la gent gran a nivell teòric dels continguts i eines necessaris a desenvolupar en el treball pràctic amb els infants.
 - Dotar de sentit les activitats que es desenvoluparan a la ludoteca en el context de les relacions intergeneracions, la resolució alternativa de conflictes, ...
- Metodologia
L' educador/a social i el tècnic especialista en resolució de conflictes i la logopeda, van organitzar unes xerrades en forma de tertúlies adreçades a les persones grans implicades en el projecte, en elles es van donar les eines necessàries per treballar les habilitats socials i comunicatives.
Les habilitats treballades han d' estar relacionades directament amb la comunicació, el coneixement del conflicte i les emocions perquè són les habilitats bàsiques per poder arribar a un procés de resolució de Conflictes.

El grup de persones grans van concloure aquest procés descobrint que :

- La mala comunicació és font de nombrosos problemes perquè impedeix la construcció compartida de significats, distanciant així a les persones i els grups
 - Conèixer i acceptar la pròpia identitat és imprescindible per esdevenir autònoms i establir relacions positives
 - Expressar les emocions i sentiments és un pas important per conèixer, comprendre i valorar els propis sentiments i emocions i es convertirà en essencial per aprendre a acceptar, afrontar i transformar els conflictes que formen part de la nostra vida.
- **Temporalització**
Les sessions van ser de 3h. Un cop per setmana i durant els dos mesos inicials del projecte.

Activitats concretes amb el personal implicat

Degut a la importància que per nosaltres tenia l' assoliment dels objectius d' aquest projecte, calia contar amb un equip entusiasmada i amb una sòlida base no tan sols de coneixement general sinó també de coneixement del propi grup

- **Activitat: Sessions formatives**
- **Objectius finals:**
 - Dotar a nivell teòric als professionals i voluntaris implicats de les eines necessàries per treballar les habilitats socials i comunicatives en un grup intergeneracional, basant-se en el treball de la reminiscència com a punt d'unió entre generacions.
- **Metodologia**
L'educador/a, el tècnic especialista en resolució de conflictes i el/la treballador/a social van organitzar i dinamitzar unes sessions formatives adreçades al personal que havia de fer l'atenció directa.
Calia dotar als professionals de coneixements bàsics en resolució de conflictes (habilitats socials i comunicatives), metodologia específica del treball intergeneracional. La reminiscència com a eina de treball.
Cada grup estava format per: 2 cuidadores, 5 integradors socials, 1 educador social 1 tècnic en resolució de conflictes i 1 logopeda.
- **Temporalització**
Les sessions van ser de 3h. Un cop per setmana i durant els dos mesos inicials del projecte.

Fase 3 Formació i seguiment de les famílies de les persones grans implicades en el projecte

- **Activitat :** Reunions grupals de seguiment familiar

- Objectiu terminal :
 - Conèixer el rol de la persona gran dins del seu nucli familiar
 - Fer un seguiment de l'evolució i els possibles canvis dels vincles relacionals i afectius dins del nucli familiar.
 - Donar eines a les famílies per poder fer un reforç del treball fet des del Centre de Dia i així afavorir l'adquisició dels objectius plantejats.
- Metodologia :

L'educador/a i el/la treballador/a social van organitzar i dinamitzar les reunions familiars, calia que els membres de les famílies es coneguessin entre elles i simultàniament coneixíem quins eren els vincles familiars que tenen, quin és el rol de la persona gran dins del nucli familiar. Poc a poc i mitjançant l'argumentació de les famílies del comportament de la persona gran dins del nucli familiar, vàrem anar donant-los les eines per poder reforçar totes aquestes habilitats socials i comunicatives i fer així un treball conjunt.
- Temporalització :

Les sessions van ser de 2h. un cop al mes.

Fase 4 Ludoteca intergeneracional “jugant en els records”

Aquesta fase es l'activitat propia de la ludoteca

- **Activitat: “L' hora del conte”**
- Objectius terminals:
 - Reforçar l'autoestima de la persona gran
 - Reforçar la identitat de la persona gran
 - Afavorir l'ús de les habilitats comunicatives: Escolta activa, empatia
 - Manteir les capacitats comunicatives en quant a l'ús (semàntica) i la forma (prosòdia) del llenguatge
 - Afavorir les capacitats cognitives: memòria, percepció, atenció...
 - Potenciar les habilitats socials:
- Metodologia

Quinzenalment un avi/a explicava i o llegia un conte al grup de nens i nenes , aquests podien tenir un suport visual i/o auditiu, ja sigui per part d'altres avis/es o per part d'un dinamitzador.

Aquest conte , podia ser un conte clàssic (la Blancaneus, en patufet...) o un relat d' una historia de vida del propi narrador (que feia quan era petit , la feina els seu poble...recolzat amb fotografies pròpies de l'avi/a).

Al acabar el conte , tots junts , avis i nens/es feien t un mural per penjar al Centre un titella per endur-se a casa, una disfressa i/o un dibuix d’ allò que els havia ensenyat aquell relat..

- Temporalització

D’ octubre a juny tots els dimecres dels 16.30h a les 20.00h

- **Activitat: “ A què juguem avui?”**

- Objectius terminals :

- Reforçar l’autoestima de la persona gran
- Reforçar la identitat de la persona gran
- Afavorir l’ ús de les habilitats comunicatives: Escolta activa, empatia
- Mantenir les capacitats comunicatives en quant a l’ ús el contingut i la forma del llenguatge

- Metodologia

Quinzenalmet un avi/a organitzava una sessió de joc, aquesta calia que fos un joc “antic”. L’avi/a organitzador/a presentava el material explicava les regles del joc , donant peu als records personals (reminiscència). D’ altres avis/es podin , també , participar en l’ activitat col·laborant amb els nens/es i participant en la dinàmica de la sessió.

- Temporalització

D’ octubre a juny tots els dimecres dels 16.30h a les 20.00h

Fase 5 Tancament, avaluació i reflexió

Durant aquesta fase, l’ equip va realitzar la memòria final.

3.2 Tècniques , estratègies i recursos metodològics

3.2.1 Tècniques metodològiques

La reminiscència

Definida com l’activitat de recordar, de manera subjectiva, fets i vivències de la nostra vida passada. Frequentment es tracta d’una activitat espontània que fem de manera natural, en la nostra intimitat i sense que necessàriament ho compartim amb els altres. Té una funció avaluadora , equilibradora i reparadora d’allò que ens ha passat i les conseqüències que ha tingut pel nostre present. L’ ús de la reminiscència com a intervenció psicosocial de tipus terapèutic per a persones grans, es basa en la psicologia evolutiva d’Erikson i va ser un concepte introduït per Robert Bulter a l’ any 1963. Una de les funcions principals és el manteniment de la identitat personal i el reforç de l’autoestima.

La resolució de conflictes

Es tracta d'un mètode alternatiu i creatiu perquè promou la recerca de solucions que satisfacin a les parts implicades i la solució no és imposada per terceres persones sinó que és creada per les pròpies parts. Es tracta de cercar vies democràtiques mitjançant la negociació cooperativa en la mesura en que promou una solució en la que les parts implicades guanyen i obtenen un benefici i no solament una d'elles, per això se la considera la via adversaria, perquè evita la postura antagònica de guanyador-perdedor i promou la posició guanyador-guanyador. Per a que el procés de la mediació sigui possible, és necessari que les parts estiguin motivades, perquè han d'estar d'acord en cooperar per resoldre la seva disputa i respectar-se mútuament durant i després del procés i respectar els acords als que hagin arribat. Per això cal que la persona gran realitzi una intervenció no forçada i neutre entre les dues part en conflicte (nen/a-nen/a i adult/adult) i ajudar a les part implicades a que el transformin per elles mateixes.

El treball intergeneracional

Com una eina fonamental per potenciar les capacitats socials de la persona gran i dels infants, o el que és el mateix, millorar la socialització i les habilitats comunicatives de tots els membres del grup que participen en l'experiència.

La sociabilitat és la característica més important de la naturalesa de l'home, mitjançant aquesta es relaciona amb els altres i es construeix la seva pròpia identitat, és per tant una necessitat humana. Així doncs si prenen com a punt de partida les capacitats mantingudes de les persones grans i les capacitats potencials dels infants que poden participar en les diferents activitats, els resultats que obtindrem en la realització d'activitats conjuntes seran totalment enriquidores per ambdues parts, ja que les persones grans, dinamitzant les diferents activitats potencien les seves capacitats millorant-les i enriquint-les i els infants afavoreixen el desenvolupament d'aquestes, així com la generació de nous valors que fins ara potser no tenien.

En tot procés socialitzador, tenen un paper clau les capacitats i habilitats comunicatives de les persones, capacitats físiques, que es poden reforçar, mantenir i agilitar amb la pràctica i habilitats comunicatives que es poden aprendre, millorar i desenvolupar amb aquesta pràctica.

El joc

És el mètode educatiu més útil per a potenciar qualsevol aprenentatge en els infants i al mateix temps el més conegut i usat per la gent gran per relacionar-se amb ells. El joc permet posar en relació dues generacions les quals es necessiten mútuament. Les persones grans desenvolupen el seu rol d'avis mitjançant l'explicació de contes, el relat de històries i la dinamització de jocs d'època i els nens aprenen

noves formes de jugar . Aquesta relació afavoreix les habilitats comunicatives i socials útils per desenvolupar-se amb èxit en una societat que per a uns cal retrobar i per als altres cal conèixer.

3.2.2 Estratègies i recursos metodològics

Cal treballar la conflictologia des de la vessant de la prevenció i la sensibilització del conflicte de manera que les persones grans reorganitzin les seves eines i els nens i nenes adoptin eines i habilitats socials des dels petits. És per això que dins la ludoteca vàrem crear un espai anomenat “El Racó” que per si sol afavoreixi el diàleg i la comunicació en cas de conflicte entre iguals.

Variables a tenir en compte

- Cal tenir en compte que dins el grup conviuen nens d'entre 4 i 7 anys,. És important fer participar aquests més petits i permetre'ls el temps necessari per poder reflexionar i expressar-se
- Cal també, tenir clar que el grup de persones grans no és homogeni, per tant hi ha gent amb més agilitat cognitiva que d'altre, per aquest motiu respectarem el ritme de cadascuna d'elles i intentarem garantir l'èxit en les seves intervencions.

Què és “El Racó”?

És un espai físic creat en la mateixa ludoteca per i pels nens/es. Aquest ha de tenir com a funció potenciar el diàleg i la comunicació en cas de conflicte entre iguals dins la sala de joc, mitjançant diversos tallers.

El racó de la cadira orella i la cadira boca, constitueixen un espai i una estructura dintre de la ludoteca per que els nens/es resolguin els seus conflictes per sí mateixos com un mecanisme per el diàleg i la negociació. Aquest racó es va situar en un extrem de la sala, on es van col·locar dues cadires, cada una de les quals tenia una funció clara, la d'assignar un rol al seu ocupant: una serà la cadira boca i l'altre la cadira orella.(ara jo t'escolto i no parlo i ara em toca a mi parlar i a tú escoltar).

És important que els nens/es i els avis/es participin en la cofecció d'aquest espai. El funcionament consisteix en què quan dos nens tenen un conflicte dintre de la sala o arriben amb un conflicte no resolt, la persona gran o un/a monitor/a els convida a anar al racó per intentar trobar una solució per sí mateixos. El seu ús sempre ha de ser voluntari i promogut i dinamitzat per alguna de les persones grans que dinamitzen l'activitat.

Cada nen ocupa una cadira. El nen assegut a la cadira orella ha d'escoltar tan atentament com pugui al seu company i no pot parlar, ni tan sols obrir la boca. El nen assegut a la cadira boca te la paraula per explicar tot el que ha passat, com se sent, què vol... Un cop ha acabat de parlar, fan un canvi de cadires e inverteixen els papers.

El primer que escoltava no pot començar a explicar la seva visió del problema fins que no expliqui correctament el que ha explicat el seu company i aquest ho estimi vàlid. El nen/a que havia estat el primer parlant ara escolta sense interrompre i després parafraseja.

Aquest procés consta habitualment d'un únic torn per parlar i escoltar. Però a vegades els nens/es passen dos o més vegades, fins que troben una solució al seu conflicte .

D'aquesta manera es garanteix:

- *Una concepció positiva del conflicte*. Entenem el conflicte, no com un aspecte negatiu o sinònim de violència, sinó com quelcom consubstancial com els sers humans i les seves formes de vida social, i que segons com s'afronti, pot resultar constructiu i beneficiós per les parts
- *L'ús de diàleg com alternativa a altres possibles respostes* menys constructives davant els conflictes com són l'agressió i la violència o les de fugida i submissió .
- Una aposta per la *potenciació de contextos cooperatius en les relacions interpersonals*. Jo guanyo/tu guanyes, davant les posicions adversàries del tipus: "jo guanyo/tu perds", de manera que queda patent que la obtenció dels interessos propis no comporta que els altres no aconseguixin els seus.
- El *desenvolupament de les habilitats d'autoregulació i autocontrol*, com element clau per afavorir en els individus la presa de decisions de forma autònoma i ajustada a l'entorn social d'on viuen, allò que contribueix a una millora integració i al desenvolupament de la seva autoestima.
- La *pràctica de la participació democràtica*, ja que a través d'aquests procediments experimenten la importància de les seves opinions, sentiments, desitjos i necessitats, tant pròpies com dels altres, i la seva contribució a la millora de situacions injustes o desagradables. La responsabilitat de la resolució d'un conflicte recau en les parts directament implicades en ell.
- El *desenvolupament de les actituds d'obertura, comprensió i empatia* que implica un compromís d'atenció cap a l'altre, cap allò que explica, el que necessita, allò que desitja, intentant posar-se al seu lloc. A través d'aquests procediments les persones tenen l'oportunitat d'experimentar com cada un percep diferents aspectes davant una mateixa situació i de sentir que la opinió de l'altre mereix el mateix respecte que la pròpia.
- El *protagonisme de les parts en la resolució de Conflictes*, ja que quant les parts involucrades en un conflicte són capaces d'identificar les seves necessitats i interessos davant de l'altre i de col·laborar conjuntament en la recerca de solucions satisfactòries per ambdues parts, és més probable que la sortida al conflicte sigui assumida i desenvolupada per aquestes parts.
- La *reacció de la persona gran com a ésser capaç de conciliar i transmetre sabiduria*, ja que és qui genera les dinàmiques relacionals entre els nens, gestiona el conflicte i reconduïx les possibles solucions

4. RESULTATS:

Durant els curs escolar 2.004-2.005, els avis i avies i l’ equip tècnic de dos Centres de Dia de la nostra organització, van crear una ludoteca intergeneracional dins de les seves instal·lacions.

La ludoteca Intergeneracional “jugant en els records”, obria les seves portes als infants del barri i/o població tots els dimecres de les 16.30h a les 20.00h. la notícia del seu funcionament va fer que moltes escoles, Instituts i Universitats s’ interessessin i volguessin venir a veure com els avis i avies gestionaven el seu temps de lleure i dels més petits, Al mateix temps, al fer un treball en resolució de conflictes, moltes institucions que feien tasques semblants van voler venir a col·laborar amb nosaltres.

Cronograma

ACTIVITAT	Gen.	Feb.	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Sept.	Oct.	Nov.	Des.
Fase 0												
Fase 1												
Fase 2												
Fase 3												
Fase 4												
Fase 3												

- Activitats durant l’ any 2.004
- Activitats durant l’ any 2.005

Valoració de l’ assistència i participació

La ludoteca intergeneracional “jugant en els records” es va dur a terme a 2 Centres de Dia ubicats en 2 localitats diferents, amb una població atesa, (grans i petits) totalment diferents:

❖ Centre A

Ubicat a Barcelona, atent a una població de classe mitja alta, el nivell d’ alfabetització dels usuaris és alt , el grau d’ implicació de les seves famílies és mig el grup en si és heterogeni (50% de persones amb capacitats cognitives mantingudes i el 50% de persones amb alteracions de diferents tipus de les seves capacitat físiques i/o cognitives). El grup d’ infants provenia de 1 escola pública i 2 escoles privades properes al Centre . el 60 % dels nens/es eren de famílies immigrants però que les mares treballen al barri,el 30% són fills de treballadors del Centre i el 10 % nets dels usuaris.

Nº total de nens i nens 17

Nº total de persones grans 22

Nº de famílies implicades 20

❖ Centre B

Ubicat a les afores de Barcelona, els usuaris que atén són de classe mitja-baixa el nivell d’ alfabetització de les persones grans i de les seves famílies en mig-baix, el grup és heterogeni (el 40 % de persones grans

tenien mantingudes les seves capacitats cognitives i la resta, el 60% mostraven alguna alteració cognitiva). El grup de nen prové el 100% del Centre obert de la localitat, repartits en grup de petits (4-6 anys) i grup de grans (7-9 anys). Es va valorar positivament separar el grup amb la fi de que tots poguessis gaudir de les activitats proposades.

Nº total de nens i nens (grup de petits) 10

Nº total de nens i nens (grup de grans) 12

Nº total de persones grans 25

Nº de famílies implicades 25

En els 2 Centres em treballat amb el mateix nº de personal tècnic, personal gerocultor, personal en pràctiques i voluntariat.

Valorant la participació podem dir que els resultats han estat molt satisfactoris , en total només hem tingut 4 baixes degut a empitjoraments de salut les quals s' han compensat amb persones que han volgut participar en l' experiència un cop aquest ja havia començat.

Valoració de la repercussió en l' entorn

Per tal de fer una bona difusió del projecte i oferir la possibilitat de participar-hi al major nombre possible de gent (gran i petita) vàrem contactar amb institucions del barri i de la Ciutat, el reculat a estat un treball conjunt amb:

- Casals de Gent gran de la zona.
- Casals infantils i juvenils de la zona.
- Escoles del Barri / població
- AMPAs
- Centres oberts per infants i joves
- Serveis Socials del districte i de l' Ajuntament de la població.
- Premsa ,T.V i ràdio locals.
- Institut de Cicles formatius CEIR-ARCO
- Facultat d' educació social UB

La col·laboració ha estat excel·lent i el boca a boca durant el desenvolupament del projecte, ha fet que moltes institucions s' adrecessin a nosaltres per participar-hi de manera puntual.

Valoració de la metodologia i recursos usats

❖ Les activitats

Preparació de l' activitat (tots els dimarts de les 16.30h a les 18.00h):

Cada dimarts el grup de persones grans preparava l' activitat de l' endemà.

1er es decidia que es faria de berenar, normalment preparàvem menjars que els avis recordaven de la seva infantesa: pa amb xocolata, codony, oli...i es repartien els trons per anar a comprar.

2º preparació de l' activitat

Durant el 1er trimestre l' educadora i/o la tècnica en resolució de conflictes feia una proposta al grup i amb l' ajut dels integradors socials els avis/es es repartien les tasques, es preparava el material i/o s'assajava el conte. A mida que va anar passant el temps, els avis/es s' organitzaven d' una manera sorprenent (decidien el conte, o el joc, es repartien les tasques, es valorava el material que es necessitaria ...) poc a poc i a mida que s' anaven assolint els objectius, l'educadora social i/o el tècnica en resolució de conflictes anaven complicant les tasques (d'una narració amb el conte a un text real, a una explicació amb titelles o a una obra de teatre).

L' activitat (cada dimecres):

Abans de que els nens arribessin de l'escola els avis/es havien anat a comprar el berenar i el grup que li tocava l' havia preparat.

Quan arribaven sortien al jardí a jugar una estona, els avis/es acabaven de fer els últims preparatius i un cop tot gests a les 17.00h un avi/a al que el grup i/p l' educador havia assignat la tasca sortia a buscar els nens/s , aquest feien fila i anaven al restar-se les manes amb l' ajuda de 2 avies/es més, al acabar un nen/a (sempre per torns per evitar disputes) ajudava als avis a repartir el berenar. El berenar era conjunt, avis/es i nens /es, en aquest moment tots els avis/es del Centre de Dia participaven de manera que les persones amb més deteriorament cognitiu també es relacionava amb els grup.

Al acabar tornaven a sortir al pati , un grup d' avis/es marxaven a casa i la resta preparava l' activitat del dia, es tornava a buscar al grup i s' iniciava l' activitat (18.00h - 19.30h) al acabar, tothom anava marxant poc a poc fins a les 20h.

Poc a poc les sessions van anar transformant-se en un espai ric en intercanvis d' experiències arribant un punt en que la complicitat entre avis /es i nens/es era tal que les activitats anaven sorgint de manera espontània atenent a les demandes dels més petits. Durant l' últim trimestre els avis/es es van sentir capaços de fer representacions teatrals, tothom participava! Els papers es repartien en funció de les capacitats de cadascun sense que l' educadora o la treballadora social interferissin ,l' últim dia com a tancament, es va convidar a totes les famílies i institucions implicades a una gran representació teatral, on el jardí dels Centres es van transformar en un gran escenari i els avis/es ,els nens i nenes, els tècnica, les gerocultores, el personal de pràctiques i el voluntari van representar un gran conte "El flautista de Hamelin". La festa va ser un gran èxit i una sorpresa per tot el públic!.

❖ **El Racó de la solució**

Durant el 2º trimestre aprofitant que el grup ja s' havia consolidat i havien fet un bon entrenament en habilitats social i comunicatives; els avis/es van presentar amb el conte de la Blancaneus el racó de "la cadira orella i la cadira boca", que els nens i nenes van decidir anomenar-lo **el racó de la solució**. A partir d' aquest moment va

ser present a la ludoteca i cada vegada que hi havia un conflicte els avis i avies feien de mediadors amb la fi de que els nens i nenes trobessin la solució.

Valoració del grau d' assoliment dels objectius

Reconèixer i potenciar les pròpies habilitats socials i comunicatives

- Mitjançant la participació del grup en :
 - Tertúlies i xerrades centrades en el reconeixement i la formació en habilitats socials i comunicatives.
 - Dinamització i participació en activitats intergeneracionals: l'hora del conte i a què juguem avui?
- Hem aconseguit:
 - Gent gran dotada de capacitats comunicatives i socialitzadores.
 - Gent gran capaç de comunicar-se i relacionar-se amb èxit.
 - Gent gran dinàmica i amb ganes de participar.

- Com s' ha avaluat?

Avaluació inicial de l'estat cognitiu de la persona gran: prova estandarditzada Mini-mental

Valoració tècnica global de l'estat inicial de la persona: Conèixer la seva història de vida, les seves habilitats socials i comunicatives passades i actuals (inici del projecte)

Avaluació final, estudi comparatiu de les habilitats socials i comunicatives en l'inici del projecte i en l'actualitat (fi del projecte).

Potenciar les relacions intergeneracionals i el paper conciliador de l'avi.

- Mitjançant la participació del grup en :
 - Dinamització i participació d'activitats intergeneracionals: l'hora del conte i a què juguem avui?
 - Reflexió grupal avis-nes : què hem après avui?
 - Reflexió grupal avis-avis : què ha passat avui?
 - Planificació de la propera sessió.

- Hem aconseguit:
 - Gent gran capaç de reorganitzar l'estructura familiar.
 - Gent gran capaç de gestionar dinàmiques familiars.
 - Gent gran que projecti nous vincles afectius.

- Com s' ha avaluat?

Observació inicial i final per part de l'educadorai la logopeda responsable de l'activitat , de la manera de comunicar-se i relacionar-se amb la resta del grup d'igual i el conjunt de treballadors del Centre de Dia:

Capacitat per iniciar converses

Manteniment i durada d'aquestes

Tipus de contingut, ús i forma del llenguatge

Capacitat d'iniciar relacions

Tipus de relacions.

Potenciar la figura de la persona gran dins del propi context social.

- Mitjançant la participació del grup en :
 - Dinamització i participació d'activitats intergeneracionals: l'hora del conte i a què juguem avui?
 - Reflexió grupal avis-nes : què hem après avui?
 - Reflexió grupal avis-avis : què ha passat avui?
 - Planificació de la propera sessió.
- Hem aconseguit:
 - Gent gran que reconegui la importància del seu rol social.
- Com s' ha avaluat?

Avaluació inicial per part de les famílies de les persones grans implicades en el projecte de l' estat actual dels seus familiars , evidenciant comportament i rol dins del nucli familiar.

Avaluació continuada i de seguiment del grup de familiars.

Elaboració de registres de dades per avaluar l' assistència, la participació i la satisfacció de les persones implicades .

Avaluació final per part de les famílies de les persones grans implicades en el projecte de l'estat actual del seu familiar, fent evidència dels seus possibles canvis actitudinals.

Millorar la visió del rol de les persones grans dins les relacions intergeneracionals.

- Mitjançant la participació del grup en :
 - Dinamització i participació d'activitats intergeneracionals: l'hora del conte i a què juguem avui? I l'espai lúdic.
 - Reflexió grupal avis-nes : què hem après avui?
- Hem aconseguit:
 - Gent gran capaç de retransmetre valors, experiències coneixements, actituds i normes als infants
 - Gent gran participativa i dinamitzadora d'activitats lúdiques.
 - Gent gran que projecti una visió positiva del seu rol.
- Com s' ha avaluat?

Observació per part del personal implicat en les sessions dels canvis actitudinals de les persones grans.

En cada sessió grupal un membre de l'equip que elaborava un diari de camp on s' enregistràvem totes aquelles dades significatives i útils per poder elaborar un informe de cada sessió.

Calia observar:

La seguretat de la persona gran

L'ús de les tècniques treballades a nivell individual

Els canvis en el comportament i l'actitud

La millora en l'autoestima

La participació i la satisfacció en les sessions de preparació de les activitats intergeneracional.

👉 millores en l'eficàcia, eficiència i aplicabilitat en el sector

L'avaluació de l'experiència justifica la seva eficàcia i eficiència alhora d'aconseguir els objectius establerts, creiem fermament que **La ludoteca intergeneracional “jugant en els records”** és un molt bon recurs per satisfer les necessitats de caire social del nostre usuari/es i una experiència inoblidable per tothom que hi participi.

El Projecte **Ludoteca intergeneracional “jugant en els records”**, és obert i flexible cosa que fa que es pugui adaptar a les característiques de cada centre i cada grup d'usuari, amb la nostra experiència em comprovat que els resultats han estat iguals en els dos centres (de característiques molt diferents) on s'ha realitzat. Això juntament amb la seva viabilitat econòmica fa que sigui possible l'aplicació en el sector.

5. CONCLUSIONS

La ludoteca intergeneracional “jugant en els records” es un espai de relació entre gran i petits, entre famílies, entre iguals, entre usuari i treballadors **és un espai ple de vida** que:

- Ha promès el retrobament de generacions generant un nou enfoc del paper que tenen les persones grans dins la nostra societat.
- Ha afavorit el reconeixement de les pròpies capacitats reforçant l'autoestima dels avis i avies.
- Ha reforçat les habilitats socials i comunicatives del grup.
- Ha restablert vincles comunicatius entre els membres de les famílies.
- Ha creat llaços d'amistat entre els membres del grup.
- Ha fet possible que els treballadors dels Centres coneguéssim realment a les persones a les que anomenàvem usuari.
- Ha mostrat a l'entorn que els Centres de gent gran estan plens d'entusiasme, de gent gran capaç, que encara vol i pot dir i fer moltes coses.

La ludoteca intergeneracional “jugant en els records” es un espai on obert i flexible, on tot és possible, on el riure s'encomana, on els gran es fan petits i els petits grans, és un espai privilegiat dins dels nostres Centres.

La ludoteca intergeneracional “jugant en els records” és un espai e diàleg, que ens ensenya a saber escoltar i saber parlar, a trobar una solució democràtica.

La ludoteca intergeneracional “jugant en els records” és un programa d’ activitats on s’ afavoreixen les capacitats cognitives , físiques i socials donant respostes reals. La metodologia usada permet treballar de manera global tots els aspectes de la persona adaptant-se al ritme individual de cada membre del grup.

5. AGRAIMENTS

A Caixa Catalunya, per creure en aquest projecte i en nosaltres, la seva confiança a permès que l’ assistència a la ludoteca fos gratuïta per tothom. A la gerència de la Institució per creure en lo impossible, a la direcció de l’Equip de Gent Gran per donar-nos el seu suport. A les institucions públiques i privades per la difusió i el recolzament. A l’ Equip de gerocultores per implicar-se amb tant entusiasme i invertir les seves hores. .A les famílies per la seva tasca, als nens i nenes per haver-nos encomanat la seva alegria i ganes de descobrir i als avis i avies per creure en l’ Equip i ser com són.